

Flygvapnets flygflottiljer

F 10 Tionde flygflottiljen, Kungl Skånska flygflottiljen

De första Reggiane J 20 flögs hem till F 10 från Italien i september 1941, men de flesta av de 60 beställda flygplanen kom med tåg först 1942–1943.

Av LENNART ANDERSSON

Den 28 februari 1940 fattade riksdagen beslut om uppsättande av två nya jaktflottiljer, F 9 i Göteborg och F 10 för försvar av Malmö. Det amerikanska jaktplanet Vultee Vanguard (J 10) beställdes, men hann inte levereras innan exportförbud infördes på grund av kriget. Enligt planeringen skulle F 10:s tre jaktdivisioner vara operativa i april 1941 och tills ett nytt flygfält var färdigt måste flottiljen förläggas provisoriskt på annan plats i Malmöområdet. Den civila flygplatsen Bulltofta med över 1 000 meters utsträckning i alla riktningar valdes. Tre hangarer upp-

fördes på norra sidan av fältet och en av AB Aerotransports hangarer hyrdes som verkstad.

Ett detachement för F 10 sattes sommaren 1940 upp på Barkarby med Knut Zachrisson som chef och den 1 oktober 1940 flyttade verksamheten in på Bulltofta. Namnet Tionde flygflottiljen (F 10) ändrades den 1 juli 1942 till Kungl Skånska flygflottiljen (F 10). Från 1 november 1940 organiserades två divisioner, men till vidare kunde endast den ena utrustas med flygplan, tolv J 8 Gladiator som ärvdes från F 8. Samtidigt lämnade F 9 över ytterligare 27 stycken J 8, men de var så slitna att de fick stå på marken under lång

tid för reparationer och underhåll innan de kunde tas i tjänst. Först i juli 1941 hade F 10 så många flygplan att det räckte till två divisioner. Från 1 november var flottiljen fulltalig, men på grund av försлитning och många haverier var antalet flygplan aldrig speciellt stort.

F 10 fick två Sk 11 Tiger Moth i oktober 1940 och i november 1941 fick man tre B 4 Hart för målbogsering. Beståndet av "andralinjeflygplan" utökades under 1944 med två Fokker S 6, sex Northrop B 5 och en Sk 12 Stieglitz. 1945 kom ytterligare två Sk 12 och tre Klemm Sk 15. Segelflygverksamheten började i och med leverans av två byggsatser till G 101 (SG 38) våren

F 10 fick två Sk 11 Tiger Moth i oktober 1940 och de märktes först med andra nummer, men hade från 1943 nr 90 och 91.

Foto i Svensk Flyghistorisk Förenings arkiv

F 10 sattes upp med J 8 Gladiator som första stridsflygplan. Inte förrän i november 1941 var flottiljen fulltalig, men antalet flygplan i tjänst var aldrig speciellt stort, eftersom J 8-planen var slitna och krävde mycket reparationer. Bilden tagen efter att J 8 fått nya högre nummer 1943.

Foto i Svensk Flyghistorisk Förenings arkiv

1945 fick F 10 överta 56 stycken svenskbyggda FFVS J 22 från F 16 och alla tre divisionerna omskolades snabbt från J 20 till den nya typen.

1941 och de blev klara i december 1943. Då fanns sedan 1942 två Se 102 Grunau Baby i bruk, och sedan 1943 en Se 103 Kranich och en Se 104 Weihe. 1944 fick man en andra Se 103, men den lämnades i mars 1945 vidare till F 14.

Två av 60 i Italien inköpta Reggiane J 20 anlände till F 10 i september 1941. De övriga transporterades till Sverige med tåg, monterades vid CVM och levererades till F 10 mellan mars 1942 och februari 1943. J 20 visade sig snart lida av stora tekniska brister, särskilt vad gällde motorerna och tidvis rådde totalt flygförbud för typen. Många havererade och en blev nedskjuten av tyskarna i april 1945. Hösten 1944 var endast 25 procent av flygplanen i tjänst.

J 20 var en krigstidsprodukt och led av stora tekniska brister, särskilt vad gällde motorerna. Många flygplan havererade och hösten 1944 var hela 75 procent av kvarvarande flygplan tagna ur tjänst.

1949–1950 gick F 10 in i jetåldern i och med att flottiljen utrustades med SAAB J 21R.

Som på övriga flottiljer fanns på F 10 några North American Sk 16 för sambandsflygning, väderspaning med mera. De första kom 1948.

Foto i Svensk Flyghistorisk Förenings arkiv

Foto Lars Soldens

En av F 10:s divisioner utrustades med J 34 Hawker Hunter, medan två fick J 35D Draken. Antalet flygplan räckte dock inte till och därför fick F 10 också ett större antal J 35B 1966 (bilden).

Under eskaderövningen i september 1941 opererade F 10 två divisioner från Norrköpings civila flygplats, där de hade varit baserade sedan slutet av juni. Senare samma månad låg alla tre divisionerna på Rinkaby och fält 4 Everöd i Skåne. Under resten av beredskapstiden var de olika divisionerna i omgångar baserade på de skånska krigsflygfälten när de inte flög från hemmabasen Bulltofta. Mest användes Rinkaby, men även fält 2 Sövdeborg, fält 3 Ripå och fält 4 Everöd. För vinterutbildning flyttade man till Kallax och i februari 1942 upprättades en tillfällig bas i Kall i västra Jämtland.

Efter krigsslutet kunde flottiljen inte längre vara kvar på det civila flygfältet och ett tag hade man planerat att flytta den till Ödåkra, nära Helsingborg, men till sist

valdes i stället Barkåkra, norr om Ängelholm. Under september och oktober 1945 flyttade F 10 dit och då var ett nytt flygfält klart med ordentliga förläggningar och hangarer. Själva flygfältet hade påbörjats i december 1942 och var 1 000 meter på ena ledan och cirka 700 meter på den andra, men med utstickare som medgav en maximal startsträcka på cirka 1 500 meter.

I april-maj 1945 fick F 10 överta 56 stycken FFVS J 22 från F 16 och alla tre divisionerna omskolades snabbt till den nya typen. 1949–1950 var det dags för omskolning till jetjaktplan, SAAB J 21R, och sedan skedde byten till ny flygplans-typ i snabb takt: J 28B Vampire redan 1951, J 29A Tunnan 1952–1953 och J 29B 1954. En kort tid flög man också med J 28C och en successiv övergång till J 29F

var klar 1958. F 10:s utgångsbasering i krig var länge Fält 2 Sövdeborg och från 1950 hemmabasen Ängelholm. Från 1956 var en av divisionerna utgångsbaserad på Ljungbyhed och från 1957 skulle F 10:s tre divisioner vara baserade på Ängelholm, fält 1 Sjöbo och fält 4 Everöd.

En av divisionerna fick J 34 Hawker Hunter 1962–1963 och de andra två fick i stället J 35D Draken 1964–1965. Vid samma tid blev den division som hade Sjöbo som krigsbas flyttad till fält 84 Knislinge. Antalet flygplan räckte egentligen inte till tre divisioner, och därför fick F 10 också ett större antal J 35B 1966 och under det året fanns både J 29F, J 34, J 35B och J 35D på flottiljen. J 35D ersattes 1969–1970 med J 35E, men J 35B fanns kvar i förråd ända till 1976.

Flera exemplar av Augusta-Bell Hkp 3 användes på F 10 mellan åren 1972 och 1998.

F 10:s J 35D ersattes med J 35F (bilden) 1969–1970, men flottiljens J 35B stod kvar i förråd ända till 1976.

På F 10 fanns mellan 1966 och 1974 en luftvärnsrobotdivision Rb 68 Bloodhound. Den bildade i krig två robotgrupper med grupperingsplatser i Skåne. En övningsplats ordnades på Everödsbasen och även en krigsgrupperingsplats i Blekinge fick användas för övningar.

I samband med att F 16 omskolades till JA 37 Viggen överfördes typinflygningen för J 35 till F 10 och från 1986 fanns därför ett tiotal Sk 35C på flottiljen. 1987–1989 omskolades alla tre divisionerna på F 10 till den sista Drakenversionen, J 35J. När flottiljerna F 6 och F 13 utvecklades, flyttades sommaren 1993 en division med AJ 37 Viggen och en division med SF 37 och SH 37 till F 10. Även från F 17 kom flygplan. Modifieringen till AJS 37-standard pågick fram till 1996 och på F 10 blev alla Viggenplan samlade i en division som skolades om från J 35J. De andra två divisionerna drogs in i mars 1997 och december 1998.

Vid avveckling av F 5 i Ljungbyhed flyttades flygskolan med 34 stycken SK 60 till F 10 sommaren 1997. Redan 1998 kom nya signaler. Då beslutades att flottiljen skulle omskolas till JAS 39A Gripen och i september 1999 kom det första flygplanet av den typen. Besluten ledde till en omfattande ny- och ombyggnation för två Gripendivisioner och nya skollokaler och förläggningar för flygskolan byggdes. Sista flygningen med AJS 37 gjordes sommaren 2000. Leveranserna av JAS 39 fortsatte till 2001, men redan år 2000 hade beslut kommit om att F 10 i stället skulle avvecklas i juni 2003, ett datum som senare kom att tidigare läggas. År 2002 fick därför flygsko-

lan flytta igen, nu till F 16 i Uppsala och de två divisioner med JAS 39 som satts upp överlämnades till F 17 i Kallinge den 1 oktober och 1 december samma år. Den 31 december 2002 avvecklades flygflottiljen F 10 helt och hållet.

Läs mer:

Fjellner, Tomas och Ohlsson, Ulf, Flygvapen över Skåne: F 10 minnesbok, 2003
 Flygarminnen från F 10 Barkåkra 1945-2002. Berättelser från de som var med, 2020
 Stridsberg, Sven, Tionde flygflottiljen på Bulltofta 1940-1945, 1985
 Skånska flygflottiljen 50 år 1940-1990, 1990

F 10 skulle omskolas till JAS 39A Gripen och skulle få två divisioner. År 1999 anlände det första flygplanet till flottiljen, men redan två år senare flyttades Gripen till F 17, eftersom F 10 skulle läggas ned.

Foto Sven Stridsberg

Flygplanstyper som tillhört F 10

- AJS 37, AJSF 37, AJSH 37
- B 4, B 5, B 17
- Hkp 3
- J 8, J 20, J 21R, J 22, J 28, J 29, J 34, J 35, JAS 39
- S 6
- Sk 11, Sk 12, Sk 14, Sk 15, Sk 16, Sk 25, Sk 35, Sk 50, SK 60
- Tp 91
- G 101, Se 102, Se 103, Se 104